

**ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ КП УКРАЇНИ  
І РАДА МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР**

**П О С Т А Н О В А**

від 8 грудня 1966 р. N 900  
Київ

**Про заходи дальшого поліпшення роботи середньої  
загальноосвітньої школи в Українській РСР**

( Про поширення чинності додатково див. Постанову  
Ради Міністрів УРСР  
N 518 ( 518-78-п ) від 02.11.78 )

( Із змінами, внесеними згідно з Постановами  
Ради Міністрів УРСР  
N 527 ( 527-81-п ) від 27.10.81  
N 15 ( 15-82-п ) від 12.01.82  
N 38 ( 38-87-п ) від 10.02.87  
N 380 ( 380-88-п ) від 13.12.88 )

Центральний Комітет КПРС і Рада Міністрів СРСР у постанові від 10 листопада 1966 року N 874 "Про заходи дальшого поліпшення роботи середньої загальноосвітньої школи" відзначили, що під керівництвом Комуністичної партії в нашій країні здійснено небачену за глибиною і розмахом культурну революцію.

У розв'язанні цього великого завдання видатна роль належить радянській школі. Вперше в історії людства створено справді демократичну систему освіти, яка забезпечує громадянам реальну можливість здобувати середню і вищу освіту. Всі народи Радянського Союзу мають школу рідною мовою, всюди запроваджено загальне обов'язкове восьмирічне навчання, зростає число молодих робітників і колгоспників, які вчаться без відриву від виробництва.

Разом з тим Центральний Комітет КПРС і Рада Міністрів СРСР зазначили, що рівень навчальної і виховної роботи загальноосвітньої школи все ще не відповідає зростаючим вимогам життя.

Міністерства освіти (народної освіти) союзних республік не вживають належних заходів щодо подолання невідповідності навчальних планів і програм сучасному рівню наукових знань, щодо усунення перевантаження школярів обов'язковими навчальними заняттями, яке негативно позначається на глибині і міцності знань учнів, на їх здоров'ї.

Мають місце серйозні недоліки у виховній роботі. Багато керівників шкіл і вчителів недостатньо використовують один з найважливіших принципів радянської педагогіки - виховання учнів у колективі і через колектив з урахуванням їх індивідуальних особливостей.

Є значні недоліки в підготовці й підвищенні кваліфікації вчителів та інших працівників освіти. Школи, особливо сільські, все ще не повністю укомплектовані вчителями з відповідною освітою.

Найважливіша роль у розв'язанні завдань освіти і комуністичного виховання молоді повинна належати педагогічній науці. Проте науково-дослідні педагогічні заклади країни повільно розробляють вузлові, життєво важливі проблеми народної освіти. Величезний і різносторонній досвід, нагромаджений радянською школою, своєчасно не аналізується і глибоко не узагальнюється. Педагогічні дослідження в масштабі країни майже не координуються.

Потребує серйозного зміцнення навчально-матеріальна база шкіл. Тимчасом кошти, які виділяються для цього, в ряді республік, країв і областей своєчасно і повністю не освоюються. Органи народної освіти і охорони здоров'я не приділяють достатньої уваги додержанню санітарно-гігієнічного режиму шкіл.

Партійні організації, Ради депутатів трудящих, комсомольські і профспілкові організації все ще недостатньо подають допомогу органам народної освіти в організації навчання і виховання дітей, поліпшенні спільної роботи школи, сім'ї і громадськості, підвищенні педагогічної культури населення.

Центральний Комітет КПРС і Рада Міністрів СРСР звертають увагу партійних, радянських, комсомольських і профспілкових організацій на те, що в умовах бурхливого науково-технічного і соціального прогресу, як ніколи, зростає роль школи, яка повинна забезпечити всебічний розвиток підростаючих поколінь, виховати гідних будівників комуністичного суспільства. Інтереси розвитку продуктивних сил і дальшого зростання культури народу настійно вимагають значного підвищення якості знань учнів, кращої підготовки їх до суспільно корисної праці.

Відповідно до рішень XXIII з'їзду Комуністичної партії Радянського Союзу в галузі освіти і комуністичного виховання молоді ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР визнали, що радянська школа і надалі повинна розвиватись як загальноосвітня, трудова, політехнічна. Її головними завданнями є озброєння учнів міцними знаннями основ наук, формування в них високої комуністичної свідомості, підготовка молоді до життя, до свідомого вибору професії. Пов'язуючи всю виховну роботу з життям, школа повинна озброювати учнів розумінням законів суспільного розвитку, виховувати школярів на революційних і трудових традиціях радянського народу; розвивати в них високе почуття радянського патріотизму, виховувати готовність до захисту соціалістичної Батьківщини; розкривати значення братерської єдності всіх народів Радянського Союзу, їх дружби з трудящими соціалістичних країн, виховувати учнів у дусі солідарності з усіма народами, які ведуть боротьбу проти колоніалізму і влади капіталу, за свободу і національну незалежність; рішуче боротися з проникненням буржуазної ідеології в свідомість учнів, з проявами чужої моралі.

Школа повинна здійснювати естетичне виховання учнів, яке відіграє важливу роль у їх ідейному і моральному формуванні, а також дбати про фізичний розвиток і зміцнення здоров'я школярів.

ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР визнали, що найважливішим завданням партійних і радянських органів у галузі народної освіти є здійснення в основному до 1970 року в країні загальної середньої освіти для підростаючого покоління.

На виконання постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР від 10 листопада 1966 р. N 874 "Про заходи дальшого поліпшення роботи середньої загальноосвітньої школи" ЦК КП України і Рада Міністрів Української РСР постановляють:

1. Прийняти постанову ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР від 10 листопада 1966 р. N 874 "Про заходи дальшого поліпшення роботи середньої загальноосвітньої школи" до керівництва та неухильного виконання.

Обкомам КП України, виконкомам обласних (Київської та Севастопольської міських) Рад депутатів трудящих, Міністерству освіти УРСР, Укрпрофраді, ЦК ЛКСМ України довести цю постанову до всіх партійних, профспілкових і комсомольських організацій, місцевих Рад депутатів трудящих, педагогічних колективів шкіл та широкої громадськості.

2. Зобов'язати обкоми КП України, виконками обласних Рад депутатів трудящих і Міністерство освіти УРСР забезпечити неухильне здійснення рішення XXIII з'їзду КПРС про запровадження загальної середньої освіти для підростаючого покоління. Посилити контроль за здійсненням загального обов'язкового восьмирічного навчання, наполегливо добиватися, щоб усі діти шкільного віку вчилися в школі.

3. Виконкомам обласних (Київської і Севастопольської міських) Рад депутатів трудящих, Держплану УРСР і Міністерству освіти УРСР забезпечити відповідно до завдань народногосподарського плану на 1966-1970 роки розвиток по роках п'ятирічки сітки загальноосвітніх шкіл і зростання контингенту учнів у них, а також безумовне виконання планових завдань по будівництву шкіл і зміцненню їх навчально-матеріальної бази.

4. З метою дальшого удосконалення середньої освіти, забезпечення стабільності в роботі школи, послідовного здійснення принципів політехнічного навчання і трудового виховання Міністерству освіти УРСР, науково-дослідним інститутам педагогіки і психології розробити і запровадити науково обгрунтовані навчальні плани і програми, взявши за основу підготовлені Академією наук СРСР, Академією педагогічних наук СРСР рекомендації щодо навчальних планів і програм.

Протягом 1967 року завершити роботу по розробці нових програм з української і російської мов, української літератури, історії

УРСР і географії УРСР.

При розробці нових навчальних планів і програм привести зміст освіти у відповідність з вимогами розвитку науки, техніки і культури; забезпечити наступність у вивченні основ наук з I по X клас, більш раціональний розподіл навчальних матеріалів по роках навчання, початок систематичного викладання основ наук з четвертого року навчання (зберігаючи діючі умови сплати праці вчителів I-IV класів), а також забезпечити подолання перевантаження учнів шляхом вивільнення навчальних програм і підручників від зайвої деталізації і другорядного матеріалу.

( Абзац четвертий пункту 4 втратив чинність на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 380 ( 380-88-п ) від 13.12.88 )

( Абзац п'ятий пункту 4 втратив чинність на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 380 ( 380-88-п ) від 13.12.88 )

( Абзац шостий пункту 4 втратив чинність на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 380 ( 380-88-п ) від 13.12.88 )

( Абзац сьомий пункту 4 втратив чинність на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 380 ( 380-88-п ) від 13.12.88 )

( Абзац восьмий пункту 4 втратив чинність на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 380 ( 380-88-п ) від 13.12.88 )

5. Міністерству освіти УРСР розробити план переходу шкіл республіки на нові навчальні плани і програми з тим, щоб здійснити його планомірно і організовано не пізніше 1970/71 навчального року.

6. Для поліпшення умов проведення навчальних занять установити таку граничну наповнюваність класів у загальноосвітніх школах: I-VIII класи - 40 учнів, IX-X класи - 35 учнів.

( Абзац другий пункту 6 втратив чинність на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 380 ( 380-88-п ) від 13.12.88 )

( Пункт 7 втратив чинність на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 380 ( 380-88-п ) від 13.12.88 )

( Пункт 8 втратив чинність на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 380 ( 380-88-п ) від 13.12.88 )

( Пункт 9 втратив чинність на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 38 ( 38-87-п ) від 10.02.87 )

( Пункт 10 втратив чинність на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 380 ( 380-88-п ) від 13.12.88 )

11. Міністерству освіти УРСР та науково-дослідним інститутам педагогіки і психології до 1968 року розробити список-мінімум

типового обладнання, навчально-наочного приладдя та технічних засобів навчання і виховання для початкових, восьмирічних і середніх шкіл Української РСР.

12. Органам народної освіти поліпшити роботу школи по вихованню свідомої дисципліни і культури поведінки школярів. Кожна школа повинна стати організуючим центром виховної роботи з дітьми в районі своєї діяльності; директори шкіл і вчителі, ставлячи суворі вимоги до учнів, зобов'язані разом з тим виявляти глибоку повагу до школярів.

Ввести в штати середніх шкіл посаду організатора позакласної і позашкільної роботи з дітьми (на правах заступника директора школи) замість посади заступника директора по виробничому навчанню.

13. Зобов'язати партійні і радянські органи підвищити вимогливість до відділів народної освіти, директорів шкіл, фізкультурних, комсомольських організацій та організацій ДТСААФ за стан і якість фізичного виховання та оборонно-спортивної роботи з учнями.

14. Надаючи великого значення естетичному вихованню учнів, доручити Міністерству освіти УРСР, Міністерству культури УРСР, Комітету по кінематографії при Раді Міністрів УРСР, Комітету по пресі при Раді Міністрів УРСР і творчим спілкам розробити заходи по поліпшенню цієї справи. Передбачити, зокрема: випуск кінофільмів; підготовку нових спектаклів для школярів; збільшення кількості дитячих спектаклів і кіносеансів у вихідні дні і в дні шкільних канікул; видання шкільної серії вибраних творів класичних і кращих творів радянських та зарубіжних письменників; випуск фонохрестоматій і репродукцій кращих творів українських, російських та зарубіжних художників; організацію цільових концертів для школярів; залучення спеціалістів і творчих працівників у галузі мистецтва для навчальної і позакласної роботи з дітьми.

15. Зобов'язати Міністерство освіти УРСР, Міністерство культури УРСР, Комітет по радіомовленню і телебаченню при Раді Міністрів УРСР, Українську Республіканську Раду Профспілок, Товариство "Знання", Педагогічне товариство вжити заходів до докорінного поліпшення друкованої і усної пропаганди педагогічних знань серед батьків і населення. Створювати в школах, на підприємствах, в установах і організаціях, клубах, Будинках і Палацах культури університети, лекторії педагогічних знань.

16. ЦК ЛКСМ України значно поліпшити керівництво шкільними комсомольськими і піонерськими організаціями, підвищити рівень їх роботи. Зосередити увагу комсомольських і піонерських організацій шкіл на вихованні в учнів ідейної переконаності, любові до знань, праці, розвитку ініціативи і самодіяльності. Розробити заходи по організації роботи з дітьми за місцем їх проживання.

Добитися забезпечення шкіл старшими піонерськими вожатими, організувати разом з Міністерством освіти УРСР підготовку піонерських працівників.

17. Міністерству освіти УРСР і Міністерству вищої і середньої спеціальної освіти УРСР переглянути плани роботи науково-дослідних інститутів педагогіки і психології та кафедр педагогіки і психології педінститутів і університетів, включивши до них розробку вузлових, життєво важливих проблем народної освіти.

18. Доручити Міністерству освіти УРСР і Міністерству фінансів УРСР розв'язати питання про поступове (протягом 1967-1970 рр.) створення методичних кабінетів при районних (міських) відділах народної освіти.

19. Партиїним, профспілковим, комсомольським організаціям промислових підприємств, будов, колгоспів, радгоспів, установ і організацій постійно підтримувати зв'язок з школами, де навчаються діти їх працівників, цікавитись умовами виховання школярів у сім'ї. Практикувати обговорення питань виховання дітей на партійних, профспілкових і комсомольських зборах, активніше допомагати сім'ї і школі, впливати на батьків, які недбало ставляться до виховання своїх дітей. Вважати за доцільне створення на промислових підприємствах, будовах, в установах, колгоспах і радгоспах комісій або рад сприяння сім'ї і школі у справі виховання підростаючого покоління.

20. Виходячи з того, що справа дальшого удосконалення народної освіти залежить насамперед від учителя, його наукової і методичної кваліфікації, ідейно-політичного і культурного кругозору, ЦК КП України і Рада Міністрів УРСР звертають увагу на необхідність створення належних умов для успішної роботи вчителів, систематичного підвищення їх кваліфікації безумовного виконання законів про охорону праці, пільги та переваги для працівників освіти. Постійна турбота про авторитет учителя, про найбільш правильне використання його праці для навчання і виховання молоді повинна бути справою всіх партійних, радянських, комсомольських і профспілкових органів.

( Пункт 21 втратив чинність на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 380 ( 380-88-п ) від 13.12.88 )

22. Міністерству освіти УРСР протягом 1967-1970 років здійснити перепідготовку вчителів шкіл Української РСР на курсах з тим, щоб підготувати їх до роботи за новими навчальними планами, програмами і підручниками, значно збільшити перепідготовку на курсах при педагогічних інститутах.

До 1 березня 1967 року підготувати і внести на розгляд Ради Міністрів УРСР пропозиції про створення з 1967/68 навчального року при педагогічних інститутах факультетів по підвищенню кваліфікації вчителів.

( Абзац перший пункту 23 втратив чинність в частині Держплану УРСР на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 380 ( 380-88-п ) від 13.12.88 ) 23. Зобов'язати виконкоми обласних (Київської і Севастопольської міських) Рад депутатів трудящих при складанні проектів перспективних і річних планів подавати до Держплану УРСР і Держбуду УРСР пропозиції про будівництво загальноосвітніх шкіл на підпорядкованій їм території, які доцільно включати до зведених кошторисів новоспоруджуваних промислових підприємств і відомчих житлових масивів для будівництва за рахунок капітальних вкладень відповідних галузей.

Передбачати в планах житлового будівництва спеціальним призначенням капіталовкладення на спорудження інтернатів для учнів восьмирічних і середніх шкіл і квартир для вчителів при будівництві шкіл у сільській місцевості.

Встановити, що шкільний житловий фонд належить органам народної освіти і не підлягає заселенню особами, які не працюють у школі.

24. Держплану УРСР, Головному управлінню Ради Міністрів УРСР по матеріально-технічному постачанню і Міністерству сільського господарства УРСР, починаючи з 1967 року, виділяти спеціальним призначенням для будівництва шкіл, яке здійснюється за рахунок коштів колгоспів та інших кооперативних організацій, фонди на матеріали і обладнання в обсягах, передбачених зведеними планами колгоспів, за нормами для будівництва шкіл, які будуються за рахунок державних капітальних вкладень.

( Пункт 25 втратив чинність на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 380 ( 380-88-п ) від 13.12.88 )

26. Для подання державної допомоги в одержанні освіти дітям, які залишились без піклування батьків, і дітям з багатодітних сімей визначити на наступне п'ятиріччя контингенти вихованців у школах-інтернатах звичайного типу і шкільних дитячих будинках на рівні 1965 року. Розширити сітку шкіл-інтернатів для дітей з вадами розумового і фізичного розвитку, нервово хворих дітей, а також сітку санаторно-лісних шкіл.

Заборонити виконкомам обласних Рад депутатів трудящих закривати школи-інтернати і передавати їх приміщення іншим установам і організаціям для використання не за призначенням.

( Пункт 27 втратив чинність в частині підприємств і організацій, переведених на повний господарський розрахунок і самофінансування, на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 380 ( 380-88-п ) від 13.12.88 ) ( Пункт 27 втратив чинність в частині спрямування надпланових нагромаджень на будівництво шкіл на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 15 ( 15-82-п ) від 12.01.82 ) ( Пункт 27 втратив чинність в частині передачі устаткування і матеріалів школам на підставі Постанови Ради Міністрів УРСР N 527 ( 527-81-п ) від 27.10.81 ) 27. Запропонувати

партійним, радянським, комсомольським і профспілковим організаціям та господарським керівникам всіляко сприяти шефству промислових підприємств, будов, колгоспів, радгоспів, установ, учбових закладів, науково-дослідних інститутів, громадських організацій над школами для подання їм допомоги у зміцненні матеріальної бази і вихованні учнів. Дозволити промисловим, сільськогосподарським і іншим підприємствам та організаціям безплатно передавати школам устаткування і матеріали, а також робити витрати на будівництво, ремонт і обладнання шкіл за рахунок надпланових нагромаджень.

28. З метою кращого забезпечення шкіл технічними засобами навчання:

а) Держплану УРСР і Головному управлінню Ради Міністрів УРСР по матеріально-технічному постачанню, починаючи з 1967 року, збільшувати неринкові фонди апаратури і обладнання з тим, щоб повністю задовольнити замовлення Міністерства освіти УРСР;

б) Держплану УРСР забезпечити масове виготовлення на промислових підприємствах республіки, з урахуванням замовлень Міністерства освіти УРСР, комплектів обладнання для кабінетів технічних засобів, пристроїв та машин для програмованого навчання.

29. Комітету по радіомовленню і телебаченню при Раді Міністрів УРСР в 1967 році створити республіканську студію навчальних передач для загальноосвітніх шкіл.

30. Сучасний етап розвитку загальноосвітньої школи настійно вимагає підвищення наукового рівня керівництва школами, зміцнення інспекторського складу органів народної освіти, особливо районних відділів. У зв'язку з цим місцеві партійні органи повинні подавати допомогу відділам народної освіти у висуванні на інспекторську роботу авторитетних керівників шкіл, учителів, спеціалістів, які добре знають шкільну справу, вміють поширювати позитивний досвід роботи.

\* \* \*

ЦК КП України і Рада Міністрів УРСР закликають всі партійні, радянські, комсомольські і профспілкові організації створити всі умови для успішного виконання постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР "Про заходи дальшого поліпшення роботи середньої загальноосвітньої школи", пам'ятаючи, що дальший розвиток загальноосвітньої школи є справою всієї партії, всього радянського народу.

Секретар  
Центрального Комітету КП України

П.ШЕЛЕСТ

Голова  
Ради Міністрів Української РСР

В.ЩЕРБИЦЬКИЙ

